

Samenwerken aan erkenning, waardering en zorg voor veteranen

Handreiking
voor gemeenten, 2025

nederlands
veteranen
instituut

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Veteranenwet	4
3. Erkenning & Waardering	8
4. Zorg voor veteranen	11
5. Veteranen in de (lokale) samenleving	17
6. Rol gemeente naar veteranen	19
7. Tenslotte	25
Bijlage A	26
Checklist voor gemeenten en burgemeesters; actief beleid voor veteranen	
Bijlage B	27
Mogelijkheden om als gemeente erkenning en waardering te geven aan veteranen en thuisfront	

1 Inleiding

‘Voor gemeenten is het van belang om te weten wat erkenning, waardering en bijzondere zorgplicht voor veteranen inhouden. Door onbekendheid in veel gemeenten met de Veteranenwet krijgen (nog) niet alle veteranen de aandacht die zij verdienen.’

Samengevat is dat de hoofdconclusie uit het onderzoeksrapport van de Nationale Ombudsman ‘Gemeente ken uw veteraan’ uit juni 2023. Die uitkomst roept de vraag op hoe u als burgemeester of gemeente aandacht voor deze bijzondere doelgroep invult?

Deze handreiking is opgesteld door het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) in nauwe samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Het doel ervan is meer duidelijkheid geven over het Nederlands veteranenbeleid, zoals dat is verankerd in de Veteranenwet (2012) en het Veteranenbesluit met uitvoeringsbepalingen (2014) waarmee die wet van kracht werd. Over de manieren waarop gemeenten, instituties en (zorg)instanties op lokaal niveau te maken kunnen krijgen met veteranen en hun thuisfront, over hoe erkenning, waardering en bijzondere ‘zorgplicht’ treffend en zinvol ingevuld (kunnen) worden binnen de lokale samenleving, én over de rol die gemeenten daarbij kunnen nemen, juist nu de veiligheid in ons werelddeel onder druk staat.

2 Veteranenwet

Veteranen maken als gewone burgers deel uit van de samenleving. Zij onderscheiden zich niet door uiterlijke kenmerken, maar dragen wel bijzondere kennis en ervaringen bij zich van werken in onveilige gebieden onder ongewone risicovolle omstandigheden.

Nederland heeft momenteel ongeveer 100.000 veteranen. Zij dien(d)en ons land als militair en zetten zich in voor vrijheid, een veiligere wereld en internationale rechtsorde tijdens oorlogen, gewapende conflicten en vredesmissies. Naast 75.000 veteranen uit dienst, zijn 25.000 veteranen nog steeds in werkelijke dienst¹. De jongste veteraan is amper 20, de oudste ruim 100 jaar.

Niet elke missie of inzet geeft recht op de veteranenstatus. Defensie hanteert daarvoor vaste criteria, en ziet toe op de uitvoering van de Veteranenwet.

December 2012 keurde de Eerste Kamer die wet goed met een bijbehorend uitvoeringsbesluit. Daarmee werd de bijzondere rechtspositie van veteranen en hun relaties als doelgroep bevestigd² en kwam er duidelijkheid aangaande de speciale (gerichte) materiële en immateriële (zorg) voorzieningen waarop deze doelgroep krachtens de Wet kan terugvallen, mocht dat nodig zijn om nadelige gevolgen als gevolg van oorlog of deelname aan (vredes)missies te adresseren.

De Veteranenwet is een zogenaamde stapelwet en komt boven op algemene wetten, bijbehorende beleidsterreinen en het voorliggend veld³ gericht op welzijn van alle burgers in de samenleving, zoals de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet

Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). De bepalingen en voorzieningen uit de Veteranenwet sluiten dus aan bij generieke wetten, maar zijn wel expliciet gericht op behoud of herstel van het welbevinden van veteranen en hun relaties en op het stimuleren van actief meedoen aan activiteiten in de samenleving als onderdeel daarvan. Het is daarom voor gemeenten van belang te weten wat erkenning, waardering en bijzondere zorgplicht voor veteranen inhouden en hoe deze in de praktijk ingevuld kunnen worden. Weten hoe de Veteranenwet werkt draagt bij aan het geven van passende aandacht voor veteranen met zorg-, hulp- en ondersteuningsvragen.

De voorzieningen genoemd in de Wet richten zich op herkenning, identiteit en verbinden van veteranen (en hun relaties) met de samenleving langs vier sporen, namelijk erkenning, waardering, zorg, en onderzoek (kennis). Veel van de inspanningen die samenhangen met die voorzieningen beginnen bij de doelgroep zelf, en ook van de lokale overheid wordt een actieve rol verwacht. Zorgplicht van de overheid wordt expliciet genoemd in de Veteranenwet, maar in het Uitvoeringsbesluit niet op alle niveaus concreet gemaakt. Ook krijgen regionale en lokale overheden geen (financiële) middelen toebedeeld vanuit de rijksoverheid voor deze toegedachte rol.

Veteranen identiteit

Met een 'eigen' Wet hebben veteranen en hun relaties (thuisfront) een unieke (rechts)positie binnen onze samenleving met op de doelgroep gerichte voorzieningen die gelijk zijn voor alle veteranen van Marine, Landmacht, Luchtmacht of Marechaussee.

Om zichtbaar / herkenbaar te kunnen zijn bij bijzondere gelegenheden wordt aan veteranen een draaginsigne in V-vorm toegekend. Als zichtbare uiting van erkenning en waardering voor inzet tijdens missies. Dit insigne mag alleen gedragen worden op burgerkleding, niet op een uniform.

Andere bijzondere voorzieningen zijn bijvoorbeeld het gratis abonnement op het tijdschrift Checkpoint wat iedere twee maanden wordt toegestuurd aan veteranen en aan andere belanghebbenden⁴, of de mogelijkheid om op kosten van de samenleving bijeen te komen (reünie) met als doel missie-ervaringen te

delen, wat ook kan bijdragen aan bevordering of behoud van welbevinden. Sinds enkele jaren is er ook een veteranenvlag die tijdens nationale, regionale en lokale veteranendagen en op bijzondere veteranenlocaties gebruikt wordt als zichtbare uiting van compassie met en waardering voor de inzet van veteranen.

In de Veteranenwet en het bijbehorend Uitvoeringsbesluit worden ook instituties genoemd met taken / rollen gericht op de doelgroep. Buiten het ministerie van Defensie zijn dat het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi), het nationaal Veteranen Platform NVP), de Veteranen Ombudsman, het Nationaal Comité Veteranendag en het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV, zie paragraaf Zorg).

¹ Stand begin 2025, aantallen worden bijgesteld bij verschijnen van een nieuwe versie van deze handreiking.

² Als militairen worden ingezet, zijn delen van de Grondwet niet van toepassing. Weigeren van opdrachten is zelfs strafbaar en voor ongemakken die kunnen voortkomen uit verplichte inzet, biedt de Veteranenwet voorzieningen.

³ Bijvoorbeeld maatschappelijk werk of activiteiten van welzijnsstichtingen.

⁴ Gemeenten en andere belanghebbenden kunnen zich aanmelden voor Checkpoint via het Veteranenloket van het NLVi. Dit wordt aangeraden, in het blad staan wetenswaardigheden voor zowel veteranen en het thuisfront, als voor de samenleving.

Ministerie van Defensie

De minister van Defensie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het Nederlands veteranenbeleid zoals geborgd in de Wet en geeft invulling en richting aan bijzondere zorgplicht voor veteranen, dienstslachtoffers en hun relaties. Hij werkt samen met en/of draagt taken op aan onder meer de Nationale Ombudsman (tevens Veteranenombudsman), het ministerie van VWS, het Nederlands Veteraneninstituut, het nationaal Veteranen Platform en het Nationaal

Comité Veteranendag, ziet toe de uitvoering van het veteranenbeleid, en legt daarover verantwoording af aan het parlement. Daartoe stelt Defensie jaarlijks een zogenaamde Veteranennota op met een reflectie op de doelstellingen van de Veteranenwet, behaalde effecten en andere relevante zaken. Die nota wordt in juni besproken tijdens een overleg tussen de minister en met de Vaste (kamer) Commissie Defensie (VCD).

Nederlands Veteraneninstituut

Het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) is een zelfstandige stichting met een wettelijke taak, en heeft als doel het bevorderen van (maatschappelijke) erkenning en waardering van veteranen, het bieden van hulp- en dienstverlening aan veteranen en hun relaties en het bevorderen van kennisgeving en wetenschappelijk onderzoek ten aanzien van veteranen.

het nationaal Veteranen Platform en de Veteranen Ombudsman levert het NLVi input voor de Veteranennota en het bijbehorend notaoverleg.

Het NLVi heeft ruim 240 vaste medewerkers in dienst en meer dan 400 vrijwilligers die door het hele land werkzaam zijn. De hoofdlocatie is gevestigd in Doorn.

Defensie is de belangrijkste opdrachtgever van het NLVi, en veruit het grootste deel van de financiële middelen komt uit de begroting van dat ministerie. Samen met organisaties als het

nlveteraneninstituut.nl

Nationaal Veteranen Platform

Nederland kent een rijke verscheidenheid van grotere en kleinere veteranenorganisaties. Deze veteranenorganisaties waren van oudsher gericht op militaire missies of militaire onderdelen. In toenemende mate verbinden veteranen zich met elkaar regionaal en lokaal. In het laatste geval organiseren zij veteranenactiviteiten in, voor of met gemeenten. De vereniging het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) is het overkoepelend orgaan van deze veteranenorganisaties.

partner op het gebied van veteranenbeleid en de uitvoering daarvan, voor de politiek en overheidsorganisaties. De rol van het nationaal VP is vastgelegd in het Veteranenbesluit bij de Veteranenwet. Hiervoor ontvangt het nationaal VP subsidie van Defensie.

Het nationaal VP is gevestigd in het gebouw van het NLVi in Doorn.

nationaalveteranenplatform.nl

Het nationaal VP behartigt namens en in samenwerking met 120 lidorganisaties de belangen van alle Nederlandse veteranen en hun relaties om erkenning en waardering te bevorderen en zorg te waarborgen. Als dé belangenbehartiger is het nationaal VP de spreekbuis van alle veteranen en hun relaties. Daarmee is het een belangrijke gespreks-

Veteranenombudsman

De Nationale Ombudsman tevens Veteranenombudsman komt op voor de belangen van veteranen en hun relaties en helpt overheden hun dienstverlening verbeteren. Als het misgaat tussen veteranen en een (overheids) organisatie helpt hij hen op weg.

De Veteranenombudsman behandelt klachten of signalen van veteranen en hun relaties. Dit kan bijvoorbeeld een klacht zijn over de overheid of een organisatie die taken uitvoert voor veteranen, zoals het ministerie van Defensie, het ABP, UWV of uw eigen gemeente.

De Veteranenombudsman kan zelf ook initiatief nemen om onderzoek te doen. Daarnaast adviseert hij gevraagd en ongevraagd de regering en het parlement, en controleert hij de klachtbehandeling bij organisaties die taken uitvoeren voor veteranen.

[nationaleombudsman.nl/
veteranenombudsman](http://nationaleombudsman.nl/veteranenombudsman)

3 Erkenning & Waardering: van ontmoeten, via ervaringen delen naar actief meedoen!

Ontmoeten vormt voor veteranen de basis van behoud en herstel van welbevinden. Het biedt de mogelijkheid verhalen en ervaringen te delen met elkaar en met de samenleving.

Ontmoeten maakt het ook makkelijker actief te blijven in de directe maatschappelijke omgeving die feitelijk het lokale gezicht is van de overheid die onze militairen uitzendt en het thuisfront steunt dat achterblijft in die samenleving.

Veteranen ontmoeten elkaar georganiseerd tijdens reünies van missies, bij vieringen of herdenkingen, tijdens veteranendagen georganiseerd door de krijgsmacht of de samenleving en bij andere bijzondere evenementen, zoals de Nationale Taptoe of

internationale sportwedstrijden. Afhankelijk van de gelegenheid worden ook thuisfront van veteranen en de samenleving betrokken.

Steeds vaker organiseren veteranen zich op lokaal niveau in een in een vereniging of stichting en sluiten zij aan bij het nationaal Veteranen Platform. Binnen dat verband vinden ze elkaar makkelijker en kunnen gebruikmaken van kennis en ervaring binnen het platform.

Veteranenontmoetingscentra, inloophuizen en veteranencafés

Voor veteranen zijn kameraadschap en saamhorigheid belangrijk. Veteranen zorgen niet alleen goed voor elkaar, maar zetten zich vaak ook in voor de maatschappij. Om zinvol te kunnen bijdragen aan en meedoen in de samenleving organiseren zij zich in eigen verenigingen en stichtingen. Periodiek worden ontmoetingen / bijeenkomsten georganiseerd, vaak op vaste locaties binnen de gemeente of in de regio.

Ontmoetingsplaatsen kunnen variëren van Veteranen Ontmoetingscentra of inloophuizen tot gelegenhedenlocaties die vaak veteranencafé worden genoemd. Steeds vaker helpen gemeenten of andere instanties of bedrijven op lokaal niveau bij het vinden van een dergelijke locatie (zie ook Rol van Gemeenten). Een stap verder gaat men in Groningen waar een aantal

gemeenten gezamenlijk veteranen ondersteunt met één Veteranen Ontmoetingscentrum als centraal punt voor ontmoeten in de regio.

In Nederland (en enkele locaties in het buitenland waar relatief veel veteranen samenkomen) zijn inmiddels meer dan 100 veteranenontmoetingscentra, inloophuizen en veteranencafés te vinden.

nlveteraneninstituut.nl/locaties

Ervaringen delen / verhalen vertellen

Veteranen hebben bijzondere ervaringen opgedaan in crisisgebieden. En bijgedragen aan een betere wereld door die te helpen bouwen of zo nodig te bevechten. Geen eenvoudige opgave, vaak zelfs confronterend, want waarden, normen en deugden, en gedragingen die daaruit voortkomen zijn in de landen waar we militairen heen sturen vaak heel anders dan in ons eigen land. Maar balanceren kun je leren, en als veteraan heb je die ervaring opgedaan. Datzelfde geldt voor de familie die feitelijk ook 'op missie' was tijdens de inzet van een veteraan. De ervaringen en competenties die veteranen na missies bij zich dragen kunnen bijdragen aan het versterken van onze maatschappelijke kernwaarden en weerbaarheid. Het belang van vrijheid en veiligheid besef je pas wanneer je ergens bent waar dergelijke kernwaarden onder druk staan.

Ervaringen delen en verhalen vertellen is bovenal belangrijk voor het welbevinden van veteranen zelf; het helpt lastige situaties en uitdagingen uit missies een plek te geven. Daarnaast helpt delen van kennis en ervaring met de samenleving ook bij betere beeldvorming rondom militaire inzet bij crisisbeheersing en versterking van het bewustzijn dat waarden, normen en deugden in veel landen heel anders worden beleefd en ingevuld dan in Nederland.

Veteraan in de Klas

Het educatief programma Veteraan in de Klas wordt gecoördineerd door het NLVi en richt zich op leerlingen van scholen en andere onderwijsinstellingen in een leeftijd van 10 tot 25 jaar. Veteranen staan als gastdocent voor de klas en delen kennis en ervaring uit missies

of rond belangrijke thema's als vrijheid of veiligheid. Lessen variëren van storytelling of lessen burgerschap tot dilemma-programma's waarbij leerlingen worden meegenomen in de vaak complexe wereld waarbinnen militairen hun werk moeten doen, keuzes maken en beslissingen nemen. Veteraan in de Klas heeft een landelijke dekking, en in nagenoeg elke gemeente verzorgen veteranen uit de regio gastlessen op scholen of bij opleidingen. Educatie op lokaal niveau gaat hier dus hand in hand met contact maken tussen samenleving en veteranen.

Actief meedoen

Actief (blijven) meedoen zien veel veteranen als de mooiste vorm van erkenning en waardering. Veteranen zijn dienstbaar naar de samenleving en hebben dat tijdens crisissituaties laten zien. Dat gevoel van betekenisvol willen zijn, is doorgaans nog steeds aanwezig als men defensie verlaat en in de samenleving een volgende zinvolle bestemming zoekt (veel militairen blijven niet tot hun pensioen werken bij de krijgsmacht). Voor gemeenten, maar ook voor andere organisaties en bedrijven een uitgelezen kans om toegewijde, gedisciplineerde initiatiefrijke mensen te vinden en te binden. Gemeenten zouden bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van de capaciteiten bij bijzondere activiteiten op lokaal niveau gericht op een leefbare samenleving, zoals het besturen van verenigingen en stichtingen, het toezicht houden op of begeleiden van kinderen, kwetsbare ouderen of gehandicapten, maar ook voor inzet op stembureaus of als ondersteuning van grote evenementen.

4 Zorg voor veteranen

Het militaire beroep brengt risico's met zich mee. (Oud-) militairen kunnen door hun werk lichamelijk of psychisch beschadigd raken of overlijden. Bijvoorbeeld door een bedrijfsongeval op een kazerne, tijdens een training of bij inzet tijdens een uitzending.

Met het merendeel van de veteranen gaat het goed. Zij ervaren een hoge kwaliteit van leven. Een militaire missie leidt evenwel bij een minderheid van de veteranen, soms pas vele jaren na de missie, tot fysieke, psychische en/of psychosociale problemen. Die kunnen overzichtelijk en vrij makkelijk oplosbaar zijn, maar kunnen ook dermate groot en complex zijn dat (langdurige) professionele nazorg nodig is, waarbij het leren leven met de blijvende (mentale) klachten soms het hoogst haalbare is. De in de Veteranenwet beschreven bijzondere zorgplicht houdt in dat de minister van Defensie namens de regering, veteranen (en hun relaties) bijstaat als zij ten gevolge van de militaire inzet ondersteuning of zorg nodig hebben bij revalidatie, re-integratie en bij het verkrijgen van materiele zorg, maatschappelijke ondersteuning of geestelijke gezondheidszorg.

De bijzondere zorg voor veteranen in werkelijke dienst vult Defensie zelf in. Die veteranen zijn verplicht gebruik te maken van de gezondheidszorgvoorzieningen van Defensie (huisartsenzorg, bedrijfsgeneeskundige zorg, geestelijke gezondheidszorg, bedrijfs-maatschappelijk werk, revalidatiezorg, etc.).

Voor veteranen uit dienst (en hun relaties) wordt de bijzondere zorgplicht ingevuld door stichtingen en organisaties buiten de krijgsmacht, zoals het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi), het Landelijk Zorgstelsel voor Veteranen (LZV) en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Deze stichtingen en organisaties werken in opdracht van Defensie en worden daarvoor betaald (subsidie en/of ondersteuning).

Het Veteranenloket van het NLVi vormt de start van het zorg- en hulpverleningsproces.

Het Veteranenloket van het Nederlands Veteraneninstituut

Veteranen uit dienst (en hun relaties) kunnen voor dienstverlening en vragen op het gebied van zorg en ondersteuning die verband houden met de militaire inzet / uitzending, contact opnemen met het Veteranenloket.

Het Veteranenloket is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar, behalve voor spoedeisende zorg of calamiteiten. In dat geval moet 112 worden gebeld.

t: +31 (0)88 334 00 00

e: info@veteranenloket.nl

Toegang tot het zorgsysteem

De medewerkers van het Veteranenloket nemen de hulp of ondersteuningsvraag aan en verwijzen door naar de betreffende regio, waar door zorgcoördinatoren en gespecialiseerd maatschappelijk werkers een inventarisatie plaatsvindt, de hulpvraag in kaart wordt gebracht en zonodig een zorg- en herstelplan wordt opgesteld.

Veteranen en directe familieleden kunnen zich bij het Veteranenloket melden met verschillende soorten hulpvragen. Er kan sprake zijn van materiële hulpvragen, immateriële hulpvragen of een combinatie van beiden.

Materiële vragen zijn vragen op het gebied van financiële vergoedingen (bijvoorbeeld het Militair Invaliditeitspensioen (MIP) en andere voorzieningen (bijvoorbeeld reiskosten die een veteraan maakt in het kader van een

behandeling). Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) zorgt namens Defensie voor die materiële voorzieningen en bijbehorende vergoedingen. De zorgcoördinator van het NLVi coördineert en begeleidt dit proces, ook bij immateriële hulpvragen. Dit zijn vragen over psychische of psychosociale problemen die een relatie hebben met de militaire inzet/ uitzending.

Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV)

Het LZV is een netwerksamenwerking van diverse militaire en civiele instellingen gericht op de begeleiding of behandeling van veteranen, dienstslachtoffers en hun relaties met uitzend gerelateerde psychische en/of psychosociale problemen.

Netwerklocaties Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV)

Regio Midden-West

- Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- ARQ Centrum '45**
Geestelijke gezondheidszorg
- Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg
- Veteranen Intensieve Behandelunit (VIBU)**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg
- Jellinek**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg
- Sinai Centrum**
Geestelijke gezondheidszorg
- Jellinek**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg
- Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

- Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg
- Diensten Geestelijke Verzorging Defensie (DGV)**
Geestelijke verzorging
- De Waag**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg
- Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- Sinai Centrum**
Geestelijke gezondheidszorg

Scan de QR-code voor informatie en contact per organisatie!
lzv-groep.nl

Regio Zuid

- Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- Psychotraumacentrum Zuid Nederland (PTC ZN)**
Geestelijke gezondheidszorg
- Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

- Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- Spreeklocatie Psychotraumacentrum Zuid Nederland (PTC ZN)**
Geestelijke gezondheidszorg

Regio Noord-Oost

- Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

- Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk
- GGZ Drenthe**
Geestelijke gezondheidszorg

Laagdrempelige ondersteuning – Nuldelijnsondersteuning (NOS)

Veteranen kunnen, naast vragen die inzet van een professionele zorgverlener vereisen, ook alleen behoefte hebben aan een goed gesprek met iemand die begrijpt wat zij hebben meegemaakt en wat de impact daarvan is op het dagelijks leven. Voor dit soort ondersteuning kunnen zij terecht bij de nuldelijnsondersteuning (NOS).

NOS werkt met vrijwillige veteranenondersteuners, die zelf ook veteraan of relatie van een veteraan zijn. Bij hen kan de veteraan of het thuisfront terecht voor kameraadschappelijke ondersteuning en een luisterend oor.

De veteranenondersteuner kan, als dat nodig is, ook de weg wijzen naar aanvullende ondersteuning of hulp binnen het NLVi. De regionale contactpersoon (24/7), die binnen een regio / gebied de inzet van veteranenondersteuners coördineert, is snel vindbaar via www.disk-veteranen.nl, www.nlveteraneninstituut.nl/nuldelijnsondersteuning of via het Veteranenloket (info@veteranenloket.nl of 088 334 00 00).

nlveteraneninstituut.nl/veteranenloket/ondersteuning/nuldelijnsondersteuning/

Veteranenbegraafplaats Loenen en bijzondere graven van veteranen op lokaal niveau

Financiering van zorgkosten

De kosten van het maatschappelijk werk binnen het LZV worden door Defensie vergoed. Financiering van de zorg in het LZV vindt plaats vanuit de Zorgverzekeringswet en de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Bij somatische problematiek die een relatie heeft met de werkzaamheden als militair kan Defensie -onder voorwaarden- de kosten vergoeden als dit niet door de zorgverzekering van de veteraan wordt gedaan. Daarnaast kunnen er ook nog andere compensatieregelingen van toepassing zijn.

Bij materiële hulpvragen zal de zorgcoördinator altijd nagaan of er een instantie of wet is op basis waarvan een voorziening kan worden aangevraagd. Want soms is de Wmo de voorliggende voorziening, terwijl dit in andere gevallen de Veteranenwet kan zijn. De zorgcoördinator zal daarom in veel situaties in contact treden met Wmo-functionarissen van de gemeente waarbinnen de veteraan woonachtig is.

Nederlandse militairen die omkomen tijdens een missie kunnen eervol worden begraven, bijvoorbeeld op Nationaal Ereveld Loenen: een serene plek op de Veluwe waar nabestaanden hun geliefden gedenken en tegelijkertijd een plek waar anderen zich realiseren dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn. De Stichting Nationale Veteranenbegraafplaats Loenen biedt, op de naastgelegen veteranenbegraafplaats, ook veteranen een gezamenlijke laatste rustplaats, uit eerbied en respect voor hen die zich tijdens missies hebben ingezet voor veiligheid, vrijheid en internationale rechtsorde. De kosten voor een uitvaart en rustplaats op Loenen komen voor rekening van de (uitvaartverzekering van de) veteranen zelf.

Slechts een klein aantal veteranen kiest voor een plaats op Veteranenbegraafplaats Loenen, veel vaker vinden zij hun laatste rustplaats binnen de gemeente waar zij overlijden. Belangrijk om te weten is dat bij sommige van die graven

extra bemoeienis van gemeenten kan worden gevraagd. Bovenal geldt dat voor oorlogsgraven, de laatste rustplaats van veteranen die zijn omgekomen bij inzet tijdens een missie. In dat geval is ook een richtinggevende rol weggelegd voor de Oorlogsgravenstichting (OGS).

Ook voor de graven van de eerste generatie Molukse KNIL- en Koopvaardij-veteranen en hun partners wordt sinds enkele jaren extra aandacht gevraagd bij gemeenten. De inspanningen en gebrachte offers van die vergeten groep tijdens en na de Tweede Wereldoorlog voor ons koninkrijk, maken dat er een breed gesteunde aanbeveling ligt om aan deze graven een bijzondere of beschermde status toe te kennen. Meer dan veertig gemeenten hebben aan de oproep daartoe inmiddels gehoor gegeven.

Eerbetoon bij een veteranenuitvaart

Voor veteranen bestaat geen uitvaart met militaire eer. Een uitzondering hierop vormt de groep veteranen die drager is van een dapperheidsonderscheiding.

Omdat de nabestaanden vaak te kennen geven, dan wel in de wilsbeschikking door de overledene is opgenomen, toch prijs te stellen op een uitvaart met enig ceremonieel, is het voor hen mogelijk te kiezen voor een uitvaart met veteraneneerbetoon.

Het meest belangrijke is dat éérst overleg met de nabestaanden plaatsvindt, waarbij informatie wordt gegeven over de inhoud van een uitvaart met veteraneneerbetoon, waarna vervolgens het ceremonieel kan worden vastgesteld. Commando's en aanwijzingen m.b.t. de handelingen met de kist, worden, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden, gegeven door een coördinator van de lokale veteranenorganisatie. Mocht die niet beschikbaar zijn en voor het geval er aanvullende vragen zijn, kan contact worden opgenomen met het Veteranenloket van het NLVi.

5 Veteranen in de (lokale) samenleving

'Veteranen zijn maatschappelijk betrokken burgers; in uniform gingen zij namens onze samenleving op missie om bij te dragen aan een veiligere wereld en de internationale rechtsorde'.

Die toewijding is vaak ook terug te vinden in het meedoen binnen de lokale samenleving. Opgeleid als teamspeler binnen een militair verband zijn veteranen vaak actief binnen verenigingen, stichtingen en (andere) vormen van georganiseerd werken, zoals scholen (zie *Veteraan in de Klas*, p. 10). Aansprekend voorbeeld is het optreden als erewacht of begeleider bij herdenkingen en vrijheidsvieringen op lokaal niveau, maar veteranen zijn ook steeds vaker zichtbaar bij andere gelegenheden en in andere rollen (verhogen weerbaarheid).

Lokale ontmoetingsplaats voor veteranen
Elkaar en anderen ontmoeten is belangrijk voor veteranen om welzijn te behouden en of te herstellen. Helaas is het vaak niet eenvoudig om een geschikte plaats te vinden. Gemeenten maar ook andere publieke of private organisaties kunnen veteranen (organisaties) helpen bij het vinden van een geschikte ruimte en eventueel bijdragen in de kosten daarvan. Een positief effect van ontmoetingsplekken is dat het welbevinden wordt versterkt⁵, uitdagingen waarmee veteranen en hun families te maken

kunnen krijgen sneller herkend en opgelost kunnen worden, en complexere problematiek (denk bijvoorbeeld aan vereenzaming of vervreemding) voorkomen kan worden. Ook zijn ontmoetingsplaatsen vaak de geboorteplek van initiatieven waarmee veteranen nieuwe bijdragen aan hun (lokale) samenleving willen leveren. Een eigen vaste ontmoetingsplaats helpt gemeenten en anderen ten slotte ook makkelijker in contact te komen en blijven met de doelgroep.

Een andere passende plaats voor laagdrempelig ontmoeten op lokaal niveau is een zogenaamd 'Witte Anjer Perkje' wat veel gemeenten aanleggen om hun waardering voor veteranen tot uitdrukking te brengen. Bedoeld om de samenleving meer bewust te maken van het feit dat veteranen zich hebben ingezet voor vrijheid en veiligheid kan een dergelijke plaats worden gebruikt als herkenbare plaats om in gesprek te gaan en letterlijk even stil te staan of zitten bij wat ons dierbaar is⁶.

⁵ Op sommige plaatsen waar veteranen elkaar ontmoeten, wordt dagbesteding verzorgd, ondersteund door opgeleide ondersteuners en coaches of zorgprofessionals.

⁶ Voorbeeld 'Veteranen bankje' bij Witte Anjer Perkje. (design www.liveandconnect.com)

Buddysupport, NOS en NOVA

Buddysupport is belangrijk voor veteranen, vaak wordt gezegd dat niemand zo goed begrijpt wat ze hebben meegemaakt als andere veteranen. Zij weten en herkennen wat militairen (en burgers) tijdens missies meemaken en de soms heftige impact van die gebeurtenissen op hun verdere leven. Daarnaast zijn buddy's ook een belangrijk hulpmiddel richting veteranen die vereenzamen. Dat komt voor bij ouderen, maar ook jongere veteranen kunnen soms te maken hebben met weinig sociale contacten.

Het NLVi stimuleert en ondersteunt activiteiten op lokaal niveau gericht op verminderen van eenzaamheid bij veteranen. Waar mogelijk worden daarbij lokale veteranenverbanden gebruikt om actief op zoek te gaan naar en steun te leveren aan die veteranen of veterangenезinnen die hulp kunnen gebruiken bij het in verbinding blijven met en zingeving ervaren binnen de samenleving.

Omdat veteranen soms moeilijk iemand kunnen vinden met wie ze ervaringen en gevoelens kunnen delen, is de Nuldelijnsondersteuning het in leven geroepen (NOS, zie ook zorgparagraaf). Dit is een landelijk dekkende organisatie met getrainde veteranenondersteuners die als ervaringsdeskundigen een luisterend oor kunnen bieden aan veteranen en hun thuisfront. Waar nodig kunnen zij doorgeleiden naar aanvullende ondersteuning of hulp binnen het NLVi.

Helaas komt het voor dat veteranen de weg naar buddiesupport of adequate zorg bewust mijden, en pas zichtbaar worden als ze in contact komen met politie en justitie. Om die (kleine) groep te kunnen helpen, is het project NOVA in het leven geroepen. Veteranen die een misstap begaan, worden door politiemensen die zelf een verleden hebben als militair en ook veteraan zijn, in contact gebracht met het Veteranenloket om zo de aandacht, begeleiding en zorg te krijgen die nodig zijn. NOVA-agenten zijn te vinden in het hele land.

Noodopvang, crisisopvang en acute hulp

Heftige gebeurtenissen en omstandigheden tijdens uitzendingen kunnen er toe leiden dat veteranen tijdelijk of zelfs helemaal niet meer thuis kunnen aarden. Nood of tijdelijke opvang kan dan een oplossing zijn en wordt in ons land vaak verzorgd door het Leger des Heils (LdH). LdH heeft, in samenwerking met het ministerie van Defensie en het Nederlands Veteraneninstituut, een herstellocatie voor (dreigende) dak- of thuisloze veteranen in Bosch en Duin geopend: Sparrenheuvel.

Buiten het LdH zijn er nog andere publieke en private organisaties die met time-out voorzieningen, dagbesteding of andere vormen van opvang en begeleiding een bijdrage leveren aan behoud of herstel van het welbevinden van veteranen en hun dierbaren. Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met het Veteranenloket.

Bij behoefte aan acute hulp en crisisopvang voor veteranen moet net als voor elke andere Nederlander het algemene nummer 112 worden gebeld, en bij suïcidaal gedrag 113. Wel is het goed om in dat geval de eerstvolgende werkdag een melding te doen bij het Veteranenloket.

6 Rol gemeente naar veteranen

Aandacht voor veteranen en thuisfront wordt in de Veteranenwet niet concreet gemaakt. Daarmee hebben gemeenten vrijheid om zelf erkenning, waardering, en bijzondere zorgplicht lokaal of regionaal in te vullen.

Welke mogelijkheden worden geboden en welke samenwerking wordt gezocht, verschilt per gemeente. Niet alleen de bestuurlijke betrokkenheid van burgemeesters, wethouders en andere betrokkenen binnen de lokale samenleving met de bijzondere doelgroep speelt daarbij een rol, maar ook zaken als historische band met de krijgsmacht (bijvoorbeeld garnizoenssteden), zichtbare aanwezigheid van militairen (legerplaats, vliegveld, haven, oefenterrein, enz.), het aantal lokaal actieve veteranen, en de financiële mogelijkheden.

Wat opvalt is dat in de ruim tien jaar dat de Veteranenwet bestaat, veel ten goede is veranderd. Inmiddels organiseren al meer dan 300 van de Nederlandse gemeenten tenminste jaarlijks een bijzondere activiteit voor en met veteranen en hun thuisfront. En steeds vaker is zelfs sprake van een meer structurele samenwerking, waarbij veteranen als maatschappelijk betrokken inwoners kansen krijgen en pakken om betekenisvol bij te dragen aan activiteiten binnen de lokale samenleving.

Ga in gesprek met veteranen

Invulling geven aan erkennen, waarderen en bijzondere zorgplicht door gemeenten begint meestal met het organiseren van een gemeentelijke of regionale veteranendag op een vast moment passend in het jaar. Dat hoeft niet perse in de periode te zijn rond de Nederlandse Veteranendag (eind juni). Juist met oog daarop is het aan te bevelen een moment in het jaar te kiezen wat goed past binnen de eigen lokale activiteitenkalender.

Steeds vaker organiseren gemeenten naast een veteranendag ook andere activiteiten voor en met veteranen. Weten welke activiteiten het beste aansluiten bij de behoeften van veteranen in de gemeente begint met het betrekken van de doelgroep, met in gesprek gaan met

veteranen en hun thuisfront. Niet alleen over een goed moment voor en de invulling van een jaarlijkse veteranendag, maar ook over (zorg)behoeften in het algemeen, over andere activiteiten, en mogelijkheden voor structureel samenwerken met en actief ondersteunen van de lokale samenleving.

De Veteranenwet laat zoals eerder aangegeven genoeg ruimte voor precies die invulling van erkennen, waarderen of samenwerken, die past bij de lokale wensen van de gemeente, de samenleving, en de veteranen en hun thuisfront. In bijlage A van deze handreiking wordt een aantal mogelijkheden genoemd.

Aandacht en wederkerigheid

Aandacht geven is meer dan veteranen eren en waarderen voor hun inzet. Het betekent ook de mensen uitnodigen om opgedane kennis en ervaring uit missies in te zetten voor de eigen leefomgeving, de lokale samenleving. Voor velen voelt actief mogen meedoen in de samenleving als de mooiste vorm van erkenning en waardering.

Ervaring leert daarbij dat veteranen vaak nog graag bereid zijn iets extra's te betekenen binnen de gemeente of in de regio. Wederkerigheid tussen iets doen voor veteranen en iets terugvragen, is daarmee een zeer bruikbare denkklijn.

Betrek meer ambtenaren uit de gemeente

Coördinatie en uitvoering van de richtlijnen uit de Veteranenwet worden vaak ondergebracht bij één persoon binnen de afdeling Kabinet en Protocol van de burgemeester van een gemeente. Logisch vanuit het oogpunt dat daar de eindverantwoordelijkheid ligt en veteranzaken soms politiek gevoelig liggen. Maar het maakt ook kwetsbaar, en kansen worden wellicht gemist omdat veteranen doorgaans in meerdere rollen actief zijn op lokaal niveau. Veteranenbeleid breder bekend stellen en aandacht geven is aan te raden en meer taakgebieden binnen de gemeente betrekken is verstandig. Een goed ingericht veld op lokaal niveau helpt bovendien de kans op het ontstaan van complexere problematiek bij de

meer kwetsbare veteranen en hun thuisfront te verkleinen. Het kan ook helpen meer financiële middelen voor veteranenactiviteiten te genereren. Binnen het Sociaal Domein (Wmo, Wpg, Participatie wet, Cultuur, Leefbaarheid e.a.) zijn budgetten te vinden om veteranen en hun thuisfront waar nodig (weer) actief te betrekken.

Met het oog op coördinatie van alle inspanningen binnen een gemeente gericht op veteranen en thuisfront, is het wel verstandig een centraal aanspreekpunt aan te wijzen.

Gemeentelijk loket voor veteranen

Het Veteranenloket is de frontoffice van het Nederlands Veteraneninstituut, dus het eerste aanspreekpunt voor veteranen en thuisfront, overheden en instellingen voor informatie, dienstverlening en toegang tot het zorgsysteem. Elke gemeente kan bij het Loket terecht voor een actueel adressenbestand van veteranen binnen de gemeenschap⁷ of voor advies en assistentie bij mogelijke invulling door gemeenten van het gestelde in de Veteranenwet. Dat gebeurt met name door adviseurs van de afdeling Erkenning & Waardering van het NLVi, die gemeenten waar gevraagd op locatie ondersteunen en jaarlijks inspiratiedagen organiseren in het land voor burgemeesters en medewerkers van gemeenten. Tijdens die bijeenkomsten worden actuele ontwikkelingen binnen het Nederlands veteranenbeleid toegelicht door specialisten vanuit het NLVi en andere organisaties en instanties met een rol in dat veld. Daarnaast worden beelden en belevingen gedeeld v.w.b. invulling van activiteiten op lokaal of regionaal niveau en mogelijke samenwerking met veteranen en thuisfront.

Elke gemeente heeft zelf ook loketfuncties voor inwoners (bijvoorbeeld Wmo loket), en is er dus óók voor veteranen en hun thuisfront. Sommige gemeenten (o.a. Dordrecht) hebben

zelfs een loket speciaal voor veteranen. Belangrijk is vooral dat er een heldere gemeentelijke sociale kaart is waar veteranen gebruik van kunnen maken, en die (sociale kaart) breed bekend te stellen binnen de gemeente en andere relevante organisaties en instanties op lokaal niveau.

Voorbeelden van vragen waarmee je bij het gemeentelijk loket terecht kunt:

- Wie is veteraan en waarvoor kun je bij welke instantie terecht?
- Waar kunnen veteranen in de buurt terecht voor (nuldelijks)ondersteuning en voor een kop koffie met andere veteranen en lotgenoten?
- Alert zijn bij contacten (keukentafelgesprek) of meldingen binnen het Sociaal Domein van gemeenten, woningbouwcorporaties of andere (zorg)instanties op lokaal niveau, en nagaan of er wellicht sprake is van een veteraan en/of een veteraan gerelateerd probleem. Vroegtijdig onderkennen van uitdagingen draagt bij aan vormbehoud en maakt dat werken aan vormherstel en wellicht niet nodig is.

Betrek het uitvoerend veld

Naast het betrekken van ambtenaren en in gesprek gaan met veteranen is het essentieel om het uitvoerend veld te betrekken. Zorg dat welzijnswerkers, indicatiestellers vanuit het sociaal domein, OGGZ-medewerkers, wijkagenten etc. goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden voor veteranen, zowel lokaal als overstijgend via de veteranenzorg. Een goed voorbeeld hiervan is het voorlichten van dit veld middels bijeenkomsten door veteranen. Indien wenselijk gecombineerd met een beleidsadviseur of senior indicatiesteller, zodat er een goede verbinding met de lokale wetten wordt gelegd.

Het is aan te raden om de lokale coördinator voor veteranen - dit kan een beleidsadviseur maar ook de kabinetsmedewerker zijn - goed te verbinden met dit uitvoerend veld, zodat je een cyclus krijgt in de samenwerking. Signalen van dit uitvoerend veld, bijvoorbeeld opgepikt tijdens een keukentafelgesprek, kunnen dan adequaat worden doorgespeeld naar de juiste medewerker binnen de gemeente en andersom. Dit kan ook middels een loketfunctie, zie hiernaast.

⁷ Let op: niet alle veteranen hebben zich geregistreerd bij het NLVi; van 10% zijn geen gegevens beschikbaar. Verder is het belangrijk om opgevraagde gegevens maar één keer te gebruiken en naast de persoonsgegevens GBA te leggen.

Gemeentelijke initiatieven

Steeds vaker wordt op lokaal en regionaal niveau ook samengewerkt met veteranen. Daardoor sluiten niet alleen erkennen en waar-deren en invulling van zorgbehoeften beter aan bij behoeften van de veteranen en hun families, maar kunnen er ook duurzame afspraken worden gemaakt over rollen die veteranen en hun families zelf kunnen nemen. Het gaat om wederkerigheid. Vastleggen daarvan in beleid is belangrijk, daarmee zijn afspraken geborgd voor langere tijd, minder onderhevig aan bestuurswisselingen en koersveranderingen in beleid, en blijven kennis en inzichten behouden. Afspraken vastleggen in een beleidsdocument straalt bovenal ook vertrouwen uit in samenwerking en kan een opmaat zijn voor regionale samenwerking tussen gemeenten.

Zeer bruikbare beleidsdocumenten zijn bijvoorbeeld een Gemeentelijke Verordening Veteranen of een Beleidsnotitie Veteranen vanuit het Sociaal Domein. Beide vormen lenen zich goed voor onderbrengen van belangrijke afspraken en onderstrepen het belang wat een gemeente hecht aan veteranenbeleid. Voorbeelden van een dergelijke lokale verordening (Lochem, lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR722788/1) en een beleidsnotitie (wettelijke bepalingen toepassen, zoals dat onder meer gebeurt in Oldambt) maken duidelijk op welke wijze veteranenbeleid op lokaal en regionaal niveau kan worden ingevuld en geborgd. Opvallend in de beleidsnotitie van Oldambt is daarbij dat, bij het ontbreken van financiële middelen vanuit de landelijke overheid voor veteranzaken, een bruikbaar alternatief is gevonden binnen de mogelijkheden van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) vanuit de gedachte dat aandacht voor veteranen en hun thuisfront, en stimuleren van zingeving en participatie helemaal past binnen de denklijnen uit die wet.

Financiering van activiteiten voor veteranen

Van gemeenten wordt verwacht dat zij invulling geven aan bijzondere zorgplicht, zoals beschreven wordt in de Veteranenwet, en veteranen en hun relaties bijstaan na terugkeer van missies. Activiteiten die in dat kader worden uitgevoerd gericht op erkenning en waardering (bijvoorbeeld een veteranendag) of blijven meedoen in de samenleving (voorzieningen als een ontmoetingsplaats of een geluidsarme woning) worden niet gefinancierd door de landelijke overheid of andere instanties op centraal niveau. Het is dus geheel aan gemeenten zelf om te bepalen of, hoeveel en waar budget wordt vrijgemaakt voor activiteiten gericht op veteranen en thuisfront. Ervaring leert dat doorgaans algemene budgetten (bestuurszaken) worden aangesproken, echter steeds vaker worden ook mogelijkheden benut vanuit het Sociaal Domein (stimuleren van actief blijven meedoen). Het financieren van een ontmoetingsplek voor veteranen kan bijvoorbeeld ook vanuit middelen voor leefbaarheid, gericht op de preventieve werking die van een dergelijke plek kan uitgaan. Bedenk als gemeente ook dat ontmoetingsplekken ook breder kunnen

worden ingezet, in een VOC is juist de verbinding tussen burger en veteraan belangrijk, waardoor een dergelijke inloopvoorziening zich niet uitsluitend richt op veteranen.

Er zijn regio's waar (provincie en) gemeenten nauw samenwerken en spreekwoordelijk de lusten en lasten worden gedeeld. Bijkomende extra opbrengst van een dergelijke invulling is bovendien dat er vaak meer mogelijk is! In financieel lastige tijden is het noodzakelijk om slimme creatieve keuzes te maken, en samenwerking te zoeken met andere gemeenten en met veteranenorganisaties. Ook zijn er gemeenten en regio's waar de private sector, bedrijven en particulieren een deel van de financieringskosten voor hun rekening nemen of anderszins (natura) een bijdrage leveren aan activiteiten gericht op veteranen en thuisfront (sponsors).

De VNG, tenslotte, kan als koepelorganisatie gemeenten helpen bij uitwisseling van informatie over invulling van de zorgplicht en de financiering daarvan.

7 Tenslotte

Deze handreiking is bedoeld om gemeenten en burgemeesters te helpen makkelijker contact te maken en beter in verbinding te blijven met veteranen en hun thuisfront. Voor hulp bij vragen die niet worden beantwoord of ondersteuning bij veteranzaken in het algemeen kan contact worden opgenomen met het Veteranenloket van het NLVI.

Telnr.
+31 (0)88 334 00 00

E-mail
info@veteranenloket.nl

Website
nlveteraneninstituut.nl/veteranenloket

Bijlage A

Checklist voor gemeenten en burgemeesters, actief beleid voor veteranen

1 Betrek veteranen en hun thuisfront

- Organiseer gesprekken met veteranen (jong, oud, man, vrouw, verschillende missies) om hun behoeften en wensen in kaart te brengen.
- Bespreek mogelijkheden voor een jaarlijkse veteranendag en andere activiteiten.

2 Erkenning en Waardering

- Organiseer een gemeentelijke veteranendag, bij voorkeur niet rond de landelijke Veteranendag (eind juni).
- Stimuleer actieve deelname van veteranen aan lokale activiteiten, zoals herdenkingen, ontmoetingsplekken, en maatschappelijke projecten.

3 Brede Betrokkenheid

- Betrek niet alleen de burgemeester, maar ook andere ambtenaren (wethouders, sociaal domein, welzijnswerkers) bij veteranenbeleid.
- Zorg voor coördinatie en aanwijzing van een centraal aanspreekpunt binnen de gemeente voor veteranenzaken.

4 Samenwerking met het Uitvoerend Veld

- Betrek welzijnswerkers, wijkagenten en medewerkers van het sociaal domein om veteranen beter te ondersteunen.
- Zorg ervoor dat met oog op adequate hulp en zorg, bij contactmomenten zoals keukentafelgesprekken, (vaker) de vraag wordt gesteld of iemand veteraan is.
- Organiseer informatiebijeenkomsten voor het uitvoerend veld (bijvoorbeeld door veteranen zelf) om kennis over veteranen en hun specifieke behoeften te vergroten.

5 Loketfunctie voor Veteranen

- Richt een lokaal veteranenloket in, of maak gebruik van een bestaand loket (bijv. Wmo), zodat veteranen en hun thuisfront terecht kunnen voor hulp en informatie.
- Zorg voor een heldere sociale kaart die veteranen helpt de juiste voorzieningen en steun te vinden.

6 Gemeentelijke Initiatieven

- Werk samen met veteranenorganisaties om duurzame en structurele initiatieven te ontwikkelen die de betrokkenheid van veteranen vergroten.
- Leg afspraken vast in beleidsdocumenten (bijv. een Gemeentelijke Verordening Veteranen) om samenwerking en initiatieven te waarborgen, ook bij bestuurswisselingen.

7 Financiering en Creatieve Samenwerking

- Zoek financiering voor veteranenactiviteiten, bijvoorbeeld door middelen vanuit het Sociaal Domein (leefbaarheid, participatie).
- Overweeg samenwerking met andere gemeenten, de provincie, of private bedrijven om de kosten te delen en meer mogelijkheden te creëren.
- Maak gebruik van de regionale gemeentelijke inspiratiedagen die het NLVi periodiek organiseert voor uitwisselen van ideeën en mogelijkheden voor samenwerking met andere gemeenten bij verbinden met en ondersteunen van veteranen en thuisfront.

8 Stimuleren van Participatie

- Stimuleer veteranen om hun kennis en ervaring in te zetten voor de lokale gemeenschap.
- Creëer ontmoetingsplekken voor veteranen die ook openstaan voor andere mensen, om wederzijds begrip en samenwerking te bevorderen.

9 Monitoring en Evaluatie

- Monitor de effectiviteit van de genomen maatregelen en stel waar nodig bij.
- Houd regelmatig contact met veteranen en hun thuisfront om te peilen of hun behoeften goed worden ondersteund.
- Neem bij vragen of behoeften die niet beantwoord kunnen worden op lokaal of regionaal niveau, contact op met het Veteranenloket van het NLVi. (telnr.: +31 (0)88 334 00 00, email: info@veteranenloket.nl)

10 Ondersteuning door de VNG

- Maak gebruik van de VNG voor informatie-uitwisseling en ondersteuning bij de uitvoering van de zorgplicht en financiering van veteranenactiviteiten.

Bijlage B

Mogelijkheden om als gemeente erkenning en waardering te geven aan veteranen en thuisfront

- Betrekken van veteranen bij (periodieke) activiteiten voor de doelgroep.

- In kaart brengen hoe het veteranenbestand op lokaal niveau is opgebouwd en vaststellen waarmee je als gemeente kunt binden en boeien. (wederkerigheid!)

- Jaarlijkse lokale of regionale veteranendag, en/of een andere vorm van ontmoeten, organiseren samen met veteranen en hun thuisfront.

- Laat een lokale (jongere) veteraan spreker zijn tijdens een lokale veteranendag. Een verhaal van iemand uit eigen omgeving roept sneller herkenning op.

- Creëer een bewustwordingsplek in je gemeente waar kan worden stil gestaan bij het belang van veiligheid en vrijheid. Bijvoorbeeld in combinatie met een Witte Anjer Perkje, een monument en een veteranenbankje wat in gesprek gaan stimuleert.

- Hijsen veteranenvlag op Gemeentehuis tijdens Nederlandse Veteranendag of een regionale of lokale veteranenactiviteit.

- Reik een coin (herdenkingsmunt) of andere blijk van waardering uit aan veteranen.

- Draag iemand uit uw gemeente die zich inzet voor veteranen voor als kandidaat voor de Witte Anjer Prijs of bedenk zelf een lokaal of regionaal alternatief.

- Organiseer een Anjer Concert voor veteranen en thuisfront; via Team Nederlandse Veteranendag (NLVD) van het NLVi eventueel i.s.m. andere gemeenten in de regio.

- Help veteranen (en andere (oud) geüniformeerden) bij vinden van een plaats om elkaar te ontmoeten. (VOC, inloophuis, veteranencafé)

- Vraag veteranen en actief dienende militairen in je gemeente voor ondersteuning bij de dodenherdenking en andere herdenkingen, of bij uitvoering Bevrijdingsdag.
- Neem als gemeente samen met veteranen deel aan lessen Veteraan in de Klas.

- Gezamenlijk bezoek aan de landelijke of een provinciale veteranendag.

- Gezamenlijk bezoeken van een film, een museum of een andere veteranenactiviteit.

- Vergeet bij inspanningen ook het thuisfront van de militair en de veteraan niet!

- Gebruik middelen uit algemene sociale wetten als Wmo en Participatie Wet om veteranen als doelgroep in hun kracht te houden en zingeving te stimuleren.

Nederlands Veteraneninstituut
Willem van Lanschotlaan 1, 3941 XV Doorn
Postbus 125, 3940 AC Doorn

Algemeen
088 334 00 50
info@nlveteraneninstituut.nl

Veteranenloket
088 334 00 00
info@veteranenloket.nl

nederlands
veteranen
instituut

